

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในระบบการศึกษาทางไกลของหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แผนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560
3. ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อหลักและสื่อเสริมเติมเต็ม ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อื่นๆ เช่น การสอนเสริม การสัมมนาเสริม และการสัมมนาเข้ม ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก โดยใน พ.ศ. 2561 ได้มีนโยบายการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อมุ่งปรับปรุงระบบการศึกษาทางไกลและระบบที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลที่สนับสนุนทุกขั้นตอน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2564) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น โครงสร้างประชากรในสังคมไทย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทั้งนี้ แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 หรือ แผน มสธ. 2561 จำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับแนวคิด และระดับที่ประยุกต์ ให้รองรับการจัดการศึกษาตามระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในระดับต่าง ๆ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และระดับต่ำกว่าปริญญา โดยให้สามารถรองรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตามแผน มสธ. 2561 ที่หลากหลาย คือ สภาพแวดล้อมการศึกษาทางไกล (open and distance learning environment) สภาพแวดล้อมเสมือนจริง (virtual learning environment) และสภาพแวดล้อมแบบกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning environment)

ทั้งนี้ องค์ประกอบของแผน มสธ. 2561 หรือแบบจำลองระบบการศึกษาทางไกล มสธ. 2561 มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1) *ปรัชญาและวิสัยทัศน์* เป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับการดำเนินงานของหลักสูตรต่างๆ ที่สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนการสอนทางไกลและเน้นการศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง จากแหล่งความรู้และวิทยาการที่จัดในรูปฐานความรู้ผ่านสื่อประสมประเภทต่างๆ และแหล่งวิทยาการในชุมชนและสังคม

2) *สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม* เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม (โครงสร้างพื้นฐานของสังคม และของนักศึกษา/ผู้เรียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม ที่มีผลกระทบต่อวิถีการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา/ผู้เรียน) ปัญหาสังคม (จุดอ่อน สภาพบีบคั้น และข้อจำกัดที่เกี่ยวกับหรือเป็นผลมาจากการด้อยคุณภาพด้านกำลังคน) และความต้องการของสังคม (ข้อมูลที่สะท้อนสิ่งที่สังคมคาดหวังเพื่อให้ได้กำลังคนที่มีคุณลักษณะ ความรู้ และประสบการณ์) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา/ฝึกอบรม

3) *ผู้เรียนและมาตรฐานบัณฑิต* เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียน ในด้านการศึกษา อายุ อาชีพ สถานภาพทางสังคม และความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีประเภทต่างๆ และความคาดหวังของ ผู้เรียน ส่วนมาตรฐานบัณฑิตครอบคลุมมาตรฐานที่ระบุในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานผลการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น รวมทั้งมาตรฐานหรือสมรรถนะวิชาชีพ

4) *บริบทและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา* บริบทการศึกษาครอบคลุมสถานการณ์และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่เป็นตัวแทนของสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ที่บัณฑิต/ผู้สำเร็จการศึกษาจะออกไปเผชิญชีวิตและการงานอย่างแท้จริง

5) *หลักสูตร* เป็นมวลประสบการณ์ที่มุ่งจะถ่ายทอดไปสู่นักศึกษา/ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นหลักสูตรที่อิงประสบการณ์ ที่จัดเนื้อหาสาระของแต่ละหลักสูตรในลักษณะบูรณาการเพื่อให้ประสานสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมในรูปของชุดวิชา

6) *ชุดการสอนทางไกล* เป็นชุดการสอนแบบเรียนด้วยตนเอง ที่เป็นแหล่งความรู้อันครอบคลุมสื่อหลักและสื่อเสริม

7) *การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์* เป็นวิธีการและช่องทางการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ โดยให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเรียนด้วยตนเองในลักษณะต่างๆ

8) การประเมิน เป็นการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพขั้นสุดท้าย ทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา/ผู้เรียนอย่างครบวงจร และการประเมินเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยทั้งระบบ

9) การประกันคุณภาพ เป็นการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพขั้นสุดท้าย ทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา/ผู้เรียนอย่างครบวงจร การประเมินหลักสูตรและชุดวิชา และการประเมินเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยทั้งระบบ

ทั้งนี้ ด้วยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงทำให้สามารถมีการจัดการเรียนการสอนโดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับสื่อประสม ได้แก่ สื่อหลักและสื่อเสริมเพิ่มเติม ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล รวมทั้งกิจกรรมปฏิสัมพันธ์อื่นๆ เช่น การสอนเสริม การสัมมนาเสริมและการสัมมนาเข้ม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560

หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 เป็นหลักสูตรปัจจุบันที่เปิดรับนักศึกษามีปรัชญา วัตถุประสงค์ ระบบการจัดการศึกษา และองค์ประกอบเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนาม (ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำนักวิชาการ, 2564) ดังนี้

2.1 ปรัชญา

มุ่งใช้ระบบการศึกษาทางไกลให้การศึกษากับบุคลากรในหน่วยงานของรัฐและเอกชน เกษตรกรตลอดจนผู้ที่สนใจให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการประยุกต์ให้เหมาะสมกับศักยภาพและสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการป่าไม้ รวมทั้งให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อันจะมีผลต่อการพัฒนาการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการป่าไม้ ให้เจริญก้าวหน้า มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและคงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีของประเทศ

2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อผลิตบัณฑิตซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและกระบวนการจัดการด้านการเกษตร ธุรกิจ การเกษตร หรือการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม
- 2) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการผลิตและผลผลิตทางการเกษตร ธุรกิจ การเกษตร ธุรกิจป่าไม้หรือการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สามารถนำความรู้ไปวางแผนและพัฒนาอาชีพการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการ ป่าไม้ให้ก้าวหน้า
- 4) มีจรรยาบรรณในอาชีพและมีความสามารถในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2.3 ระบบการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล โดยจัดสาระของ หลัก สูตรเป็นชุดวิชาที่บูรณาการเนื้อหาสาระและประสบการณ์ต่างๆ ของชุดวิชาที่มีความสัมพันธ์กัน เข้าไว้ ด้วยกันอย่างมีระบบในรูปของชุดการสอนเรียกว่า “ชุดวิชา” ซึ่งแต่ละชุดวิชาไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต ทวิภาคของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ชุดวิชาหนึ่งแบ่งหน่วยการสอนออกเป็น 15 หน่วย แต่ละหน่วยการสอนใช้เวลาศึกษาประมาณ 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาเป็นระบบทวิภาค ปีการศึกษาหนึ่งมี 2 ภาคการศึกษาปกติ แต่ละภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ ในแต่ละภาคการศึกษานักศึกษา จะต้องลงทะเบียนเรียนอย่างน้อย 1 ชุดวิชา แต่ไม่เกิน 3 ชุดวิชา จนกว่าจะครบจำนวนชุดวิชาตาม หลักสูตรในสาขาวิชาที่ศึกษา ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 เท่าของระยะเวลาการศึกษาตามที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาจะต้องผ่านการเข้ารับการอบรมเข้ม ประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

ระบบการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยใช้เป็นระบบการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักศึกษา สามารถศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าห้องเรียนตามปกติ แต่ใช้วิธีการศึกษาโดยผ่านสื่อการสอน ต่างๆ ดังนี้

- 1) ศึกษาจากวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ประกอบด้วย เอกสารการสอน แบบ ฝึกปฏิบัติ ซีดี/ดีวีดีเสียงประจำชุดวิชา หรือซีดี/ดีวีดีมัลติมีเดียประจำชุดวิชา และวัสดุการศึกษาอื่นๆ
- 2) ศึกษาจากสื่อวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุดวิชา (ถ้ามี)
- 3) ศึกษาจากการเรียนการสอนออนไลน์ (ถ้ามี)

- 4) เข้ารับการสอนเสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษาต่างๆ จากอาจารย์สอนเสริมประจำศูนย์ต่างๆ ทั่วประเทศ หรือรับการสอนเสริมทางไกลผ่านดาวเทียม/การสอนเสริมผ่านเครือข่าย (e-Tutorials) (ถ้ามี)
- 5) ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองจากวัสดุการศึกษาอื่นๆ ณ มุม มสธ. ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)
- 6) ในบางชุดวิชานักศึกษาจะต้องเข้าทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ การศึกษาค้นคว้า และทำงานตามที่ได้รับมอบหมายภายในระยะเวลาและสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.4 องค์ประกอบเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนาม (การฝึกงาน หรือฝึกปฏิบัติเสริมทักษะวิชาชีพ หรือสหกิจศึกษา)

หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร ไม่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ภาคสนามโดยเฉพาะ แต่ได้จัดการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในส่วนที่จำเป็นไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนชุดวิชา 93256 การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะการผลิตพืช 93455 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตพืช 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ และ 91458 การจัดการสิ่งแวดล้อมป่าไม้

ทั้งนี้ หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 เป็นหลักสูตรที่มีปรัชญา มุ่งใช้ระบบการศึกษาทางไกลให้การศึกษาแก่บุคลากรในหน่วยงานของรัฐและเอกชน เกษตรกรตลอดจนผู้ที่สนใจให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ กระบวนการจัดการ การจัดการการผลิตและผลผลิตทางการเกษตร ด้านการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปวางแผนและพัฒนาอาชีพการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรือการป่าไม้ให้ก้าวหน้า โดยมีจรรยาบรรณในอาชีพและมีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งระบบการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยใช้เป็นระบบการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักศึกษาสามารถศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าห้องเรียนตามปกติ แต่ใช้วิธีการศึกษาโดยผ่านสื่อการสอนต่างๆ และเนื่องจากหลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร ไม่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ภาคสนามโดยเฉพาะ จึงได้มีการจัดชุดวิชาฝึกปฏิบัติในส่วนที่จำเป็นไว้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนแก่นักศึกษา

3. ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์

ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ (Practical training in animal production management) เป็นชุดวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะวิชาชีพของนักศึกษาวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยมีวัตถุประสงค์ และคำอธิบายชุดวิชา (ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำนักวิชาการ, 2564) และรูปแบบกิจกรรมฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตสัตว์ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการจัดการ การผลิต และการตลาด
- 2) เพื่อให้มีทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการการผลิตสัตว์ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการจัดการการผลิต และการตลาด
- 3) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลการจัดการการผลิตสัตว์ และให้ข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 คำอธิบายชุดวิชา

การศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการการผลิตสัตว์ ในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการจัดการการผลิต และการประเมินผลการจัดการการผลิต ตลอดจนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดการการผลิต พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาและให้ข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้มีการศึกษางานภาคสนามด้านการจัดการการผลิต และการอภิปรายของนักศึกษา

3.3 รูปแบบกิจกรรมฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์

ชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ เป็นชุดวิชาที่นักศึกษาต้องศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการการผลิตสัตว์ ได้แก่ สุกร สัตว์ปีก โคเนื้อ และโคนม พร้อมทั้งมีการศึกษางานภาคสนามด้านการจัดการการผลิตสัตว์ด้วย โดยปกติการเข้าฝึกปฏิบัติในชุดวิชานี้ นักศึกษาต้องเดินทางเข้ามาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน โดยในการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่ผ่านมาเป็นการจัดแบบเผชิญหน้า ซึ่งการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะประกอบด้วย กิจกรรมการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การเดินทางไปศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติงานในฟาร์มและห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น การศึกษาดูงานกระบวนการผลิต

อาหารสัตว์ของโรงงานอาหารสัตว์ การตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบอาหารสัตว์ การฝึกปฏิบัติกรรیدنน้ำเชื้อและผสมเทียมสัตว์ การฝึกปฏิบัติกรรสุญเขาลูกโค และการฝึกปฏิบัติกรรیدنนมโค เป็นต้น

สำหรับชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติกรรจัดการกรรผลิตสัตว์ที่ผ่านมามา จะเป็นการจัดให้ นักศึกษาเข้ารับกรรฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน โดยในการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่ผ่านมามาเป็นการจัดแบบเผชิญหน้า อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2564 ที่ผ่านมามา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบกรรเรียนกรรสอนจากรูปแบบเผชิญหน้าเป็นรูปแบบออนไลน์ แต่สำหรับชุดวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ซึ่งต้องให้นักศึกษาเรียนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัตินั้น กรรเรียนกรรสอนโดยโปรแกรม Microsoft Teams อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และมีทักษะในภาคปฏิบัติที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และคำอธิบายของชุดวิชา ทั้งนี้ ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบและระบบกรรเรียนกรรสอน รวมทั้งสื่อกรรเรียนกรรสอนต่างๆ ได้พัฒนาไปเป็นอย่างมาก กรรปรับเปลี่ยนหรือกรรพัฒนารูปแบบกรรสอน จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับระบบกรรเรียนกรรสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด โดยใช้ระบบกรรศึกษาทางไกล

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาลีวัล เลิศสาครศิริ จุริย์ นฤมิตเลิศ และกิตติยา สมุทรประดิษฐ์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรกรรเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ คณะกายภาพบำบัด และคณะจิตวิทยา วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ พบว่า พฤติกรรกรรเรียนของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ± 0.33 ปัจจัยภายใน ได้แก่ เจตคติต่อกรรเรียนผ่านระบบออนไลน์ กรรปรับตัวของนักศึกษา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ พฤติกรรกรรสอนของอาจารย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และความพร้อมของสื่อ/เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับพฤติกรรกรรเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$) โดยตัวแปรกรรปรับตัวของนักศึกษา พฤติกรรกรรสอนของอาจารย์ และเจตคติต่อกรรเรียนผ่านระบบออนไลน์สามารถรวมกันอธิบายพฤติกรรกรรเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P < 0.01$) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและคณาจารย์ควรตระหนักและดำเนินการสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีพฤติกรรกรรเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่ดี

กชกร ณ นครพนม (2557) ได้ศึกษาคุณภาพของกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชาการจัดการระบบฐานข้อมูล (96408) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชาการจัดการระบบฐานข้อมูล (96408) ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในด้านความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของแบบฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วยตนเอง (การบ้าน) และความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของชุดวิชาการจัดการระบบฐานข้อมูล พบว่า ในการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของแบบฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วยตนเอง นักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมของกิจกรรม ตัวอย่างกิจกรรมที่มีไว้ในเว็บช่วยให้ทำกิจกรรมได้ดีขึ้น การนำความรู้จากเอกสารการสอนมาทำกิจกรรม ความรับผิดชอบของนักศึกษาในการทำกิจกรรม ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ให้ในการทำกิจกรรม ความรู้ จากการทำกิจกรรมช่วยให้เข้าใจกิจกรรมในการฝึกปฏิบัติได้มากขึ้น ความรู้จากการทำกิจกรรมช่วยให้เข้าใจเนื้อหาในเอกสารการสอนมากขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คุณภาพของกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรม และช่วยให้เข้าใจเนื้อหาในชุดวิชาได้มากขึ้น

อสนีย์ เหมกระศร (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บนทปฏิบัติการชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บนทปฏิบัติการชีววิทยา มีความพึงพอใจด้านสื่อบทเรียนออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ส่วนบทเรียนออนไลน์, ส่วนเนื้อหา, ส่วนแบบทดสอบ และส่วนภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก สำหรับความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนบทเรียนออนไลน์ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน และพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน คือ ควรกระตุ้นให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าบทเรียนเพิ่มเติมตามความสนใจเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อให้ นักศึกษาเกิดการพัฒนาความรู้อยู่เสมอ และควรมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักศึกษามีระดับความสามารถในการเรียนรู้ต่างกันและนักศึกษาบางส่วนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบของบทเรียนออนไลน์ให้มีความเสถียร และเพิ่มสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอในการรองรับจำนวนของผู้เรียน

มนธิชา ทองหัตถา (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการ

เรียนรู้ภาษา ต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แอปพลิเคชันที่ครูนิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มากที่สุด คือ แอปพลิเคชันไลน์ (Line) คิดเป็นร้อยละ 88.23 และ Google Meet น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.53 สำหรับปัญหาที่ครูพบในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ คือ ปัญหาด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนแบบออนไลน์ถูกพบมากที่สุด ปัญหาทางด้านการเงิน ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การบริหารจัดการเวลาและความรับผิดชอบต่อนตนเองของนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาด้านครอบครัว ยังส่งผลให้นักเรียนบางส่วนต้องทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัวขณะอยู่บ้านด้วย

วไลพรรณ อาจารย์วัฒนา และปริญญาภรณ์ พจน์อริยะ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาของนักศึกษาโครงการพิเศษ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต พบว่า นักศึกษาโครงการพิเศษหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเนื้อหา และสื่อการสอน ด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านสภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม พบว่า นักศึกษาโครงการพิเศษหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) การเรียนการสอนออนไลน์เป็นการสื่อสารสองทางระหว่างโครงการฯ และนักศึกษา ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความพร้อมในด้านเวลา อุปกรณ์ และความรู้ความสามารถในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

กรรณ จรรยาวัฒน์วรรณ์ และเขมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์อัจฉริยะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาเป็นช่องทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ การเข้าถึงเนื้อหาที่ง่ายไม่ซับซ้อน ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงเนื้อหาให้มากขึ้น แต่ยังมีจุดอ่อนด้านความน่าสนใจของการออกแบบหน้าจอแพลตฟอร์ม และกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งอุปสรรคสำคัญคือ นักศึกษาที่เข้ามาศึกษามีความแตกต่างกัน เช่น หลายกลุ่มอายุ หลายระดับ และความสามารถในการ

ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์อัจฉริยะ ควรเป็นระบบที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ตามความพร้อม ความสามารถและความสะดวกของแต่ละบุคคล โดยระบบจะเป็นสิ่งที่ช่วยวิเคราะห์ความรู้หรือความสามารถพื้นฐานให้กับผู้เรียนก่อนที่จะเรียนได้ โดยวิเคราะห์ความสามารถในเชิงลึก สามารถจัดความรู้ เนื้อหา การเสริมทักษะที่จำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้กับผู้เรียนแต่ละคน โดยระบบจะต้องมีการรายงานความก้าวหน้าหรือพัฒนาการที่เป็นระยะให้กับผู้เรียน และมีระบบผู้ช่วยฉุกเฉินสามารถร้องขอ ความช่วยเหลือได้โดยอัตโนมัติรองรับอุปกรณ์ได้ทุกแพลตฟอร์ม มีระบบการแจ้งเตือนให้นักศึกษาแสดงเนื้อหา ข้อความใหม่ ข่าวสาร การทำกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน

สมโภช รติโอฬาร และคณะ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการฝึกปฏิบัติทักษะทางวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน สำหรับหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตในระบบการเรียนการสอนทางไกล เกี่ยวกับสภาพและการดำเนินงานการฝึกปฏิบัติทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน และพัฒนารูปแบบการฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน สำหรับหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต ในระบบการเรียนการสอนทางไกล พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการฝึกปฏิบัติทักษะ ชุดวิชา 52311 การปฐมพยาบาลและการบำบัดโรคเบื้องต้น และชุดวิชา 52310 การฝึกปฏิบัติงานสาธารณสุขในชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน ชุดวิชา 52405 การฝึกงานการบำบัดโรคเบื้องต้นและสาธารณสุขในชุมชน พบว่า อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 83-100) ต่อรูปแบบการฝึกปฏิบัติ ทั้ง 3 ด้าน คือ การฝึกเบื้องต้น การฝึกเสริมทักษะครั้งที่ 1-2 และการฝึกตามมอบหมาย รวมทั้งทักษะที่กำหนดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติ และจากผลการพัฒนารูปแบบการฝึกปฏิบัติทักษะวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน สำหรับหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต ในระบบการเรียนการสอนทางไกล แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ (1) การฝึกปฏิบัติทักษะเฉพาะตามสมรรถนะวิชาชีพ โดยแต่ละกลุ่มวิชาใช้รูปแบบการศึกษาทางไกลที่มุ่งสร้างเสริมทักษะที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้จากการสาธิต ได้แก่ ทีวีติการสอนเสริมแบบเข้ม การเรียนการสอนออนไลน์ การสอนเสริมผ่านทางอินเทอร์เน็ต และกิจกรรมประจำชุดวิชา และ (2) การฝึกทักษะบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานและฝึกงานในสถานบริการสุขภาพและชุมชน ในชุดวิชา 52402 ประสบการณ์วิชาชีพสาธารณสุข โดยการฝึกด้วยตนเอง การจัดทำโครงงาน และการอบรมเข้มชุดวิชา 52405 การฝึกงานการบำบัดโรคเบื้องต้นและสาธารณสุขในชุมชน โดยการฝึกเบื้องต้น การฝึกเสริมทักษะ1-2 และการฝึกตามมอบหมาย

จากข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และความเหมาะสม โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อผู้เรียน ผู้สอน และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เทคโนโลยี สื่อ สภาพแวดล้อม และบทเรียนออนไลน์ เป็นต้น รวมทั้งต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หลักสูตรเกษตรศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 รายละเอียดชุดวิชา 93460 การฝึกปฏิบัติการจัดการการผลิตสัตว์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำไปกำหนดประเด็นการศึกษาในกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล แนวทางการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความพร้อมของนักศึกษา ผู้สอน สภาพแวดล้อมของการเรียน ความพร้อมของสื่อและเทคโนโลยี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของวิชาเอกการจัดการการผลิตสัตว์

